

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Z: Vazební věznice Praha-Ruzyně
Do: Hraniční přechod Letiště Václava Havla Praha
Druh sledování: Trest vyhoštění
Vyhošťovaná osoba: Paní A, nar. xxx, st. přísl. Albánská republika
Datum realizace: 12. ledna 2017
Datum vydání zprávy: 15. května 2017
Sledování provedly: Mgr. Anna Láníčková, Mgr. Veronika Sedláková
Spisová značka: 4/2017/NZ/AL

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Obsah

Úvodní informace	3
A. Právní rámec sledování vyhoštění	3
B. Zpráva ze sledování vyhoštění	4
C. Navržená opatření k nápravě	5
D. Informace o vyhošťovaných osobách	5
E. Průběh sledování vyhoštění	5
Shrnutí	7

Úvodní informace

A. Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv¹ sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále také „sledování vyhoštění“ nebo „sledování nuceného návratu“). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 Návrátové směrnice.² Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,³ jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu“. Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a prováděných cizinců (dále také „vyhošťovaných cizinců“ nebo „vyhošťovaných osob“), zvyšovat standard zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem.⁴ Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále také „Kancelář“) během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.⁵

Pověření zaměstnanci Kanceláře⁶ jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále také „Návrátová směrnice“).

3 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s., o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

4 V souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

5 V souladu s § 178d odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

6 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

a nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem, včetně zdravotnické dokumentace.⁷

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod⁸), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie,⁹ Návratová směrnice apod.).

Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Především jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.¹⁰ Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.¹¹

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,¹² standardů formulovaných Radou Evropy¹³ nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).¹⁴

B. Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyznívá mu o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li

7 V souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

8 Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

9 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391.

10 Podle § 152 zákona o pobytu cizinců, § 163 odst. 1 písm. h) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

11 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159, ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

12 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z

http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf.

13 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z

http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

14 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z

<http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí nadřizeny úřad (připadně vládu České republiky, není-li nadřizeny úřadu) nebo informuje veřejnost.¹⁵

C. Navržená opatření k nápravě

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Při jejich formulaci navrhuje ochránce také termín realizace, přičemž očekává, že subjekt, proti kterému opatření směřuje, je buď respektuje, anebo odůvodněně navrhne jiný termín:

- **Opatření s lhůtou k plnění** je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, zda a jak přesně provedou opatření a zda ve stanovené lhůtě nebo v jiném konkrétním termínu, anebo navrhnou alternativu opatření s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s průběžným plněním** formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

D. Informace o vyhošťovaných osobách

Paní A, nar. xxx, státní příslušnost Albánská republika, byla trestním příkazem odsouzena k trestu vyhoštění z území České republiky ve výměře 5 let¹⁶ a současně byla vzata do vyhošťovací vazby.¹⁷ Cizinka byla v době realizace vyhoštění v pátém měsíci těhotenství. Na území České republiky se v dané době nacházel i její manžel, který jí zajistil nákup letenky a do země původu odcestoval spolu s ní, a to již bez doprovodu eskortujících policistů.

E. Průběh sledování vyhoštění

Ředitelství služby cizinecké policie informovalo Kancelář veřejného ochránce práv o plánované realizaci trestu vyhoštění.¹⁸ Sledování procesů souvisejících s vyhoštěním provedly pověřené zaměstnankyně Kanceláře Mgr. Anna Láníčková a Mgr. Veronika Sedláková bez předchozího ohlášení. Významným faktorem pro výběr této návratové operace byly získané poznatky o zdravotním stavu cizinky. Zaměstnanci Vazební věznice Praha-Ruzyně i z Ředitelství služby cizinecké policie – oddělení doprovodu letadel poskytli pověřeným zaměstnankyním veškerou součinnost, za což děkuji.

15 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

16 Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 2. ledna 2017, čj. 58 T 1/2017.

17 Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 2. ledna 2017, čj. 58 T 1/2017.

18 Oznámení Ředitelství služby cizinecké policie o realizaci trestu vyhoštění ze dne 10. ledna 2017, čj. CPR-1361-7/ČJ-2017-930310-258.

S ohledem na nedostatek času nebylo možné provést pohovor s cizinkou v prostorách Vazební věznice Praha-Ruzyně. Eskortující policisté poskytli prostor a soukromí k pohovoru přímo v prostorách Letiště Václava Havla Praha. Zaměstnankyně Kanceláře se dotazovaly s pomocí předpřipraveného dotazníku v albánském jazyce na způsob zacházení, přípravu na vycestování, informování cizinky o odjezdu, provádění zdravotních prohlídek apod. Obrátily se také na ředitele věznice s žádostí o zaslání kopie spisového materiálu k důkladnému posouzení, a to včetně zdravotnické dokumentace. Kopie byly řádně zaslány.

Manžel cizinky zajistil nákup letenky, cizinka plně spolupracovala a byla informována o datu a čase vyhoštění. Po dobu zbavení osobní svobody, tedy v průběhu 12 dnů, cizinka podstoupila dvakrát vyšetření u gynekologa. Druhé vyšetření proběhlo jeden den před plánovanou realizací. Gynekolog potvrdil, že cizinka je schopna návratu leteckou cestou do země původu. Po dobu eskorty nebyla cizince přiložena pouta. Eskortující policisté jí umožnili na letišti na jejich vlastní náklady telefonicky kontaktovat manžela, aby se s ním mohla v prostorách letiště setkat. Eskortující policisté, z toho jedna žena, zajistili, aby vyhošťovaná cizinka mohla sedět v letadle vedle manžela. Dbali o to, aby cizinka nemusela při dlouhém čekání stát na nohou a starali se o dostatečný přísun tekutin.

Pověřené zaměstnankyně Kanceláře veřejného ochránce práv nebyly přítomny v eskortním vozidle. Tato část návratové operace tak nemohla být zmonitorována. Sledování návratové operace bylo ukončeno okamžikem nástupu cizinky do letadla. Do země původu cestovala již pouze za doprovodu manžela.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda je cizinka připravena na výkon trestu vyhoštění a zda měla dostatečné povědomí o úkonech spojených s realizací vyhoštění. Také jsem se věnovala průběhu samotné realizace vyhoštění a způsobu, jakým eskortující policisté zacházeli s vyhošťovanou cizinkou, a to zejména s přihlédnutím k jejímu zdravotnímu stavu.

Oceňuji profesionální a vstřícný přístup eskortujících policistů k vyhošťované cizince a projevenou spolupráci během celé realizace trestu vyhoštění. Také hodnotím pozitivně součinnost ze strany zaměstnanců Vazební věznice Praha-Ruzyně.

S ohledem na výše uvedené nenavrhuji v daném případě žádná opatření k nápravě.